

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ק"ה

משנה. המוכר לחבירו קרקע ואומר לו בית כור עפר מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר, מה שהוא אמר בסוף הן חסר הן יתר ביטל את מה שאמר בתחילה מדה בחבל. ואם אמר לו קודם הן חסר הן יתר ואחר כך מדה בחבל, מה שאמר מדה בחבל ביטל את מה שאמר בתחילה הן חסר הן יתר. דברי בן ננס.

גמרא. מביאה הגמרא שאמר רבי אבא בר ממל בשם רב שזו דעת בן ננס שהולכים אחרי לשונו האחרונה של המוכר אך חכמים חולקים על דבריו.

ושאלת הגמרא שהרי שנינו ברייתא מפורשת כדבריו ומה חידש רב, שהרי שנינו בברייתא שהיה מעשה בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו, ואמר לו בשעת ההשכרה, בשנים עשר זהובים לשנה דינר זהב לחדש. והתעברה השנה, וכעת אם כוונתו הייתה בי"ב זהובים לשנה, חודש העיבור לשוכר, אך אי כוונתו בדינר זהב לחודש השוכר צריך לשלם למשכיר אף על חודש העיבור. ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העיבור.

ורואים שהם הסתפקו האם הולכים אחרי הלשון האחרון או הראשון, ואינם סוברים כבן ננס שהולכים אחרי הלשון האחרונה של המוכר או המשכיר.

ועונה הגמרא שבא רב לחדש שלא הסתפקו רשב"ג ור' יוסי דווקא במרחץ, ששם אפשר להסתפק האם כוונתו הייתה לפרש דבריו שמה שאמר י"ב זהובים לשנה הכוונה דינר זהב לחודש. אלא אף במקרה שאין צד שכוונתו הייתה לפרש דבריו כיון שלשונו השנייה סותרת הראשונה, וכמו כאן שאמר מידה בחבל הן חסר הן יתר, עדיין מסתפקים האם הולכים אחרי הלשון הראשונה או האחרונה.

ואמר רב יהודה בשם שמואל שזו דעת בן ננס אבל לדעת חכמים הולכים אחרי הפחות שבלשונו, כיון שהם מסתפקים איזו הלשון המכריעה, והמוציא מחבירו עליו הראיה.

ושואלת הגמרא שמשמע מדברי שמואל שהוא אומר שזו דעת בן ננס, אך הוא אינו סובר כך, והרי אמרו רב ושמואל שאדם שמכר לחבירו כור תבואה שיש בו שלושים סאים, ואמר לו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו כל זמן שלא משך הקונה את הסאה האחרונה, אבל אם אמר כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך, הקונה זוכה בכל מה שמושך, ורואים שדעתו של שמואל שהולכים אחרי הלשון האחרונה, שאמר המוכר סאה בסלע, ולכן כל סאה שהקונה משך זו עסקה נפרדת שהוא זוכה בה.

ומנסה הגמרא לומר שבאמת כוונתו של שמואל הייתה לומר שאף הוא סובר כדברי בן ננס.

אך תמיהה הגמרא שהרי במקרה של אדם שהשכיר בית לחבירו ואמר לו שדמי השכירות הם י"ב דינרי זהב לשנה דינר זהב לחודש, ונתעברה השנה, אמר שמואל, שמה שאמר רשב"ג ור' יוסי שיחלקו את חודש העיבור זה רק אם באו לבית הדין באמצע החדש, שאז כל אחד מוחזק בחצי מהחודש, אבל אם באו בתחילת החודש כולו למשכיר כי הוא המוחזק בבית, ואם באו בסוף החדש כולו לשוכר כי הוא המוחזק בשכירות, ורואים ששמואל לא פסק שהולכים אחרי הלשון האחרונה, אלא הסתפק בזה.

עמוד ב'

ולכן מבארת הגמרא שבאמת כוונת שמואל הייתה שדעת בן ננס שהולכים אחרי הלשון האחרונה, אך הוא חולק ולא סובר כך אלא מסתפק אחרי איזו לשון הולכים.

ולמרות זאת פסק שמואל שאדם שאמר לחבירו כור בשלושים סאה בסלע, הקונה זוכה בכל סאה בפני עצמה, כי כיון שלדעתו אנו מסתפקים אחרי איזו לשון הולכים, הולכים אחרי המוחזק, וכשהקונה משך את הסאה הוא המוחזק בסאה.

ואמר רב הונא שאמרו בבית מדרשו של רב שאדם שאמר לחבירו שהוא מוכר לו דבר באיסתרא (שהיא תשעים ושש מעות) מאה מעות, הולכים אחרי לשונו האחרונה והמכירה חלה תמורת מאה מעות.

ואם אמר להפך מאה מעי איסתרא, המכירה חלה על איסתרא ולא על מאה מעות.

ושואלת הגמרא מה חידש רב הונא, הרי' אנו כבר יודעים שלדעת רב הולכים אחרי הלשון האחרונה ולא הראשונה, שהרי אמר רב שאם הוא היה במעשה שאירע בציפורי הוא היה פוסק שכל החודש הולך למשכיר, כי הוא אמר שהוא משכיר את הבית בי"ב זהובים לשנה בדינר זהב לחודש, והולכים אחרי לשונו האחרונה שאמר דינר זהב לחודש, וממילא אם נתעברה השנה ויש כאן חודש נוסף על השוכר לשלם עליו.

ועונה הגמרא שבא רב הונא לבאר את דעת רב שלא אמר זאת רק לגבי המקרה של מרחץ, כיון שרב סובר שכוונתו של המשכיר הייתה לפרש דבריו שמה שאמר י"ב זהובים לשנה הכוונה דינר זהב לחודש. אלא ביאר רב הונא שדעת רב שתמיד הולכים אחרי הלשון האחרונה, ואף במקרה שאין צד שכוונתו הייתה לפרש דבריו כיון שלשונו השנייה סותרת הראשונה, וכמו כאן שאמר מידה בחבל הן חסר הן יתר.